

Käyttösuunnitelma

Rovaniemen kaupunki

Talousarvio 2020

Elinvoimalautakunta

Käsittely:

16.6.2020

Elinvoimalautakunta

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	1
1.1 Talousarvion käyttösunnitelman tarkoitus	1
1.2 Talousarvion käyttösunnitelman laatimisen velvoite.....	1
1.3 Talousarvion käyttösunnitelman sitovuus.....	1
1.4 Talousarvion käyttösunnitelman seurannan aikataulu	1
2. Toimielimen käyttösunnitelma.....	2
2.1 Toimielimen perustehtävät	2
2.2 Toimielimen määrärahat	2
2.3 Toimintayksiköiden määrärahat.....	2
3. Toimintayksiköiden käyttösunnitelmat ja palveluluettelot	3
4. Tehtävä- ja käsiteluettelot.....	4
4.1 Toimielin	4
5. Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt.....	7
5.1 Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet.....	7
5.1.1 Resurssien jako tehtäville ja hankkeille	8
5.1.2 Tasapainoperiaate	8
5.1.3 Brutto- ja nettoperiaate	9
5.1.4 Suorite- ja realisointiperiaate	9
5.1.5 Täydellisyysperiaate	9
5.1.6 Kehysbudjetointiperiaate	9
5.2 Kaupungin hallintosääntö.....	9

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Talousarvion ja käyttösunnitelman seurannan aikataulu.....	1
Taulukko 2: Toimielimen määrärahat	2
Taulukko 3: Palvelualueiden määrärahat	3
Taulukko 4: Palveluluettelo (sitovuustaso= toimintakate).....	4

1. Johdanto

1.1 Talousarvion käyttösuunnitelman tarkoitus

Talousarvion käyttösuunnitelmalla tarkoitetaan valtuuston hyväksymää toiminta- ja taloussuunnitelmaa yksityiskohtaisempaa toiminnallista ja taloudellista selvitystä tehtävistä ja määrärahoista. Käyttösuunnitelmilla toimielimet jakavat määrärahat ja tuloarviot osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi sekä asettavat tarkennetut tavoitteet tuotettaville palveluille ja seurantaunnisteille. Investointiosa jaetaan eri hankkeille ja kohteille hankesuunnitelmalla.

1.2 Talousarvion käyttösuunnitelman laatimisen velvoite

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaan toimielimien on laadittava tehtäväalueille talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat.

1.3 Talousarvion käyttösuunnitelman sitovuus

Toimielinkohtaiset sitovuustasot on vahvistettu talousarvion käyttötalousosassa hallinnon ja palvelujen järjestämistä ja tuottamista varten. Investointien osalta sitovia määrärahoja ovat toimielimelle myönne-
tyt investointien nettomäärärahat. Mikäli määrärahojen tai investointien suunniteltu käyttö muuttuu merkittävästi talousarviovuoden aikana, on toimielimen tehtävä käyttösuunnitelman muutos (toimielimen palvelualueiden väliset muutokset saatettava toimielimen päätettäväksi).

1.4 Talousarvion käyttösuunnitelman seurannan aikataulu

Päivä/määräaika	Tehtävä	Selite
17.2.2020	Kuukausiraportti	Tammikuun toteuma raportoitavissa
16.3.2020	Kuukausiraportti	Helmikuun toteuma raportoitavissa
17.4.2020	Kuukausiraportti	Maaliskuun toteuma raportoitavissa
18.5.2020	Kuukausiraportti	Huhtikuun toteuma raportoitavissa
15.6.2020	Kuukausiraportti	Toukokuun toteuma raportoitavissa
15.7.2020		Kesäkuun toteuma raportoitavissa
17.8.2020	Kuukausiraportti	Heinäkuun toteuma raportoitavissa
21.8.2020	Osavuosikatsaus	Osavuosikatsaus 1-6 kk toimielimissä
31.8.2020	Osavuosikatsaus	Osavuosikatsaus 1-6 kk kaupunginhallituksessa
7.9.2020	Osavuosikatsaus	Osavuosikatsaus 1-6 kk kaupunginvaltuustossa
15.9.2020	Kuukausiraportti	Elokuun toteuma raportoitavissa
15.10.2020	Kuukausiraportti	Syyskuun toteuma raportoitavissa
16.11.2020	Kuukausiraportti	Lokakuun toteuma raportoitavissa
15.12.2020	Kuukausiraportti	Marraskuun toteuma raportoitavissa
5.2.2021		Joulukuun toteuma raportoitavissa
19.3.2021	Tilinpäätös	Tilinpäätös 2020 toimielimissä
30.3.2021	Tilinpäätös	Tilinpäätös 2020 kaupunginhallituksessa
14.6.2021	Tilinpäätös	Tilinpäätös 2020 kaupunginvaltuustossa

Taulukko 1. Talousarvion ja käyttösuunnitelman seurannan aikataulu

2. Toimielimen käyttösunnitelma

2.1 Toimielimen perustehtävät

Elinvoimalautakunta vastaa elinvoimapalveluista. Lautakunnan alaisuudessa toimii elinvoimapalvelut – toimiala. Lautakunta johtaa ja kehittää toimialansa palvelutuotantoa kaupunkistrategiassa ja toteuttamishjelmissä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Yleisistä tehtävistä ja toimivallasta on voimassa, mitä 33 §:ssä määrätään. Elinvoimalautakunta toimii maankäyttö- ja rakennuslain (22.8.2014/682) 13 a luvun mukaisena hulevesiviranomaisena. Elinvoimalautakunnan omistajaohjaustehtävistä on säädetty 4 §:ssä.

2.2 Toimielimen määrärahat

Määrärahat = toimintakate. Kaupunginvaltuuston 15.6.2020 § xx mukaisesti on toimielimelle päätetty vuodelle 2020 sitovat nettomääräraha (toimintakate) **-20 662 835 €**.

Toimielin	Toimielin	Elinkeino- ja työllisyyspalvelut	Tekniset palvelut	Yhteensä
Toimintatuotot/tulot	53 127	1 921 665	3 402 770	5 377 562
Toimintakulut/menot	-72 170	-11 905 577	-14 062 650	-26 040 397
Toimintakate/jäämä	-19 043	-9 983 911	-10 659 880	-20 662 835

Taulukko 2: Toimielimen määrärahat

TOIMINTATUOTOT/TULOT (Sisältävät toimielimen myyntituotot, maksutuotot, tuet ja avustukset, vuokratuotot ja muut toimintatuotot).

TOIMINTAKULUT/MENOT (Sisältävät toimielimen henkilöstökustannukset, palvelujen ostot, aineet, tavarat ja tarvikkeet sekä vuokrat ja muut toimintakulut).

TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ (Toimintakate kuvaa toimintatuottojen ja toimintamenojen erotusta. Toimintakate kuvaa, kuinka paljon toiminnan kustannuksista jää katettavaksi verorahoituksella ja muilla rahoitustuotoilla.)

2.3 Toimintayksiköiden määrärahat

Toimielin jakaantuu kahteen palvelualueeseen ja kuuteen toimintayksikköön. Elinkeino- ja työllisyys - palvelualueen toimintayksiköt ovat Elinkeinojen kehittäminen, Alueelliset palvelut ja Työllisyys. Tekniset palvelut – palvelualueen toimintayksiköt ovat kaavoitus, paikka- ja tonttipalvelut sekä yhdyskuntateknikka. Lisäksi toimielimen määrärahoihin sisältyy toimielinkustannukset.

Elinkeino- ja työllisyyspalvelut	€	%
Elinkeinojen kehittäminen	-2 553 299	25,57 %
Alueelliset palvelut	-800 917	8,02 %
Työllisyys	-6 629 696	66,40 %
Yhteensä	-9 983 911	100,00 %

Tekniset palvelut	€	%
Kaavoitus	-812 468	7,62 %
Paikkatieto- ja tonttipalvelut	-1 138 114	10,68 %
Yhdyskuntatekniikka	-8 709 299	81,70 %
Yhteensä	-10 659 880	100,00 %

Taulukko 3: Toimintayksiköiden määrärahat

3. Toimintayksiköiden käyttösunnitelmat ja palveluluettelot

Palveluluettelo	Tilinpäätös	Talousarvio
Vuosi	2019	2020
(Kus) 1120 Elinkeinotoimi	-234 424	-236 089
(Kus) 1280 Elinkeinopalvelut/ostopalvelut	-838 900	-623 000
(Kus) 1282 Matkailupalvelut/ostopalvelut	-708 065	-700 000
(Kus) 1285 Hankkeet	-878 681	-300 000
(Kus) 1287 Alueellinen yhteistyö	-174 444	-552 800
(Kus) 1290 Kansainvälinen yhteistyö	-138 787	-141 410
(Kus) Elinkeinojen kehittäminen	-2 973 301	-2 553 299
(Kus) Perustoiminta	-130 068	-120 421
(Kus) Kehittämistoiminta	-42 647	-60 000
(Kus) 1145 Asukastoiminta	-169 617	-187 950
(Kus) 1295 Maaseudun kehittäminen	-205 444	-197 000
(Kus) 1300 Kylien kehittämisjaosto	-40 133	-50 000
(Kus) 1305 Alueelliset palvelut hallinto	-142 394	-185 546
(Kus) 1310 Alueellisten palvelujen projektit	-9	
(Kus) Alueelliset palvelut	-730 313	-800 917
(Kus) 1135 Strateginen suunnittelu projektit	41 621	-13 888
(Kus) 1200 Työllisyyspalveluiden hallinto	-207 246	-454 693
(Kus) 1201 Ohjaamo	-165 279	-254 766
(Kus) 1202 Palkkatukityöllistäminen	-799 381	-1 211 348
(Kus) 1203 Nuorten työllistäminen	-287 669	-300 000
(Kus) 1204 Työllisyys Hankkeet	-30 289	-150 000
(Kus) 1205 Palkkatuen kuntalisä	-104 861	-165 000
(Kus) 1207 Työmarkkinatuen kuntaosuus	-4 931 212	-3 500 000
(Kus) 1208 Työllisyyden ostopalvelut	-652 668	-580 000
(Kus) Työllisyys	-7 136 983	-6 629 696
ELINKEINO- JA TYÖLLISYYSPALVELUT	-10 840 597	-9 983 911

Palveluluettelo	Tilinpäätös	Talousarvio
Vuosi	2019	2020
(Kus) 1115 Strateginen kaavoitus	-18 570	
(Kus) 4200 Kaavoitus	-643 253	-812 468
(Kus) Kaavoitus	-661 822	-812 468
(Kus) 4300 Tonttipalvelut	-347 033	-347 278
(Kus) 4305 Paikkatieto- ja kartastopalvelut	-234 889	-278 155
(Kus) 4306 Mittauspalvelut	-298 953	-512 681
(Kus) Paikkatieto- ja tonttipalvelut	-880 875	-1 138 114
(Kus) 4400 Yhdyskuntatekniikan hallinto	-241 436	-224 554
(Kus) 4410 Pilantuneet maat kunnostus	-418 400	
(Kus) 4415 Suunnittelu	-282 457	-319 970
(Kus) 4420 Joukkoliikenne, liikennepalvelut	-1 132 353	-1 814 079
(Kus) 4425 Pysäköinti	849 085	990 163
(Kus) 4430 Rakennuttaminen	-542 951	-487 273
(Kus) 4435 Liikennealueiden omistajahallinta	-5 477 664	-3 930 771
(Kus) 4440 Puistot ja leikkipaikat omistajahallinta	-1 099 865	-1 268 850
(Kus) 4445 Metsät ja virkistysalueet omistajahallinta	-551 531	-417 383
(Kus) 4452 Yleistenalueiden sähkötekniikka		-1 236 582
(Kus) Yhdyskuntatekniikka	-8 897 571	-8 709 299
TEKNISET PALVELUT'	-10 440 785	-10 659 880

Taulukko 4: Palveluluettelo (sitovuustaso= toimintakate)

4. Tehtävä- ja käsiteluettelot

4.1 Toimielin

34 § Elinvoimalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Elinvoimalautakunta vastaa elinvoimapalveluista. Lautakunnan alaisuudessa toimii elinvoimapalvelut – toimiala. Lautakunta johtaa ja kehittää toimialansa palvelutuotantoa kaupunkistrategiassa ja toteuttamishjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Yleisistä tehtävistä ja toimivallasta on voimassa, mitä 33 §:ssä määrätään. Elinvoimalautakunta toimii maankäyttö- ja rakennuslain (22.8.2014/682) 13 a luvun mukaisena hulevesiviranomaisena. Elinvoimalautakunnan omistajaohjaustehtävistä on säädetty 4 §:ssä.

Elinvoimalautakunta toimii Euroopan neuvoston palvelusopimusasetuksessa (EY N:o 1370/2007 rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta 23.10.2007) sekä liikennepalvelulaissa (Laki liikenteen palveluista (pääosin voimassa 1.7.2018 alkaen) 24.5.2017/320) määriteltynä tieliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Rovaniemen kaupungin alueella, ja:

1. vastaa palvelusopimusasetuksessa ja liikennepalvelulaissa paikalliselle toimivaltaiselle lupaviranomaiselle säädettyistä tehtävistä;

2. päättää Rovaniemen kaupungin alueen (toimivalta-alue) joukkoliikenteen tavoitteellisesta palvelutaloudesta;
3. päättää joukkoliikenteessä käytettävästä lippu- ja maksujärjestelmästä, lipputuotteista ja lippujen asiakashinnoista;
4. päättää toimivalta-alueen sisällä harjoitettavan joukkoliikenteen järjestämistavasta;
5. päättää toimivallasta ja sen siirtämisestä joukkoliikenteen hankinnoissa.

Elinvoimalautakunta vastaa:

1. maankäytön suunnittelu- ja kaupunkisuunnittelupalveluista;
2. yhdyskunta- ja kunnallisteknisistä palveluista;
3. paikkatieto- ja tonttipalveluista;
4. elinkeino- ja yrityspalveluista;
5. kansainvälisistä palveluista;
6. maaseudun ja kylien kehittämispalveluista;
7. työllisyyspalveluista;
8. toimialaansa liittyvistä hankkeista.

Elinvoimalautakunta:

1. vastaa kaupungin elinkeino- ja työllisyyspolitiikan toteuttamisesta edistämällä alueen yritys-, työllisyys- ja elinkeinotoimintaa kaupunginvaltuuston päättämien periaatteiden ja kaupunginhallituksen elinkeino- ja työllisyyspolitiikan mukaisesti. Elinkeinopolitiikkaa toteutetaan yhteistyössä alueen elinkeinoelämän toimijoiden kanssa;
2. järjestää yrityskehityspalvelut, kehittää yritysten toimintaympäristöä ja vastaa kaupungin kansainvälisestä elinkeinomarkkinoinnista sekä edistää investointien saamista alueelle;
3. järjestää työllisyyspalvelut ja vastaa yhdessä perusturvalautakunnan kanssa toimenpiteistä työmarkkinatuen kuntavastuun osalta sekä työnantajien ja työnhakijoiden palveluiden järjestämisessä. Työllisyyspalveluja tuotetaan monialaisesti yhteistyössä yritysten, toimialojen ja muiden toimijoiden (kuten kolmannen sektorin) kanssa;
4. vastaa kaavoitusohjelman valmistelusta yhteistoiminnassa kaupunginhallituksen ja toimialojen kanssa;
5. valmistelee maapoliittisen ohjelman;
6. vastaa yleis- ja asemakaavoituksesta ja päättää yleis- ja asemakaavojen sekä kaavamuutosten kaavaprosessista (vireilletulo, luonnosvaihe, ehdotusvaihe, hyväksyminen) ja valmisteluista kuitenkin siten, että yleiskaavojen sekä kaavoitusohjelmassa vaikutukseltaan merkittävien asemakaavojen ja asemakaavamuutosten ehdotusvaiheen päätöksenteko kuuluu kaupunginhallitukselle (kts. §29.3 k)15);
7. päättää maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamista rakentamiskehotuksista;
8. päättää maankäyttö- ja rakennuslain 53 §:n mukaisesta rakentamiskiellosta asemakaavaa laadittaessa;
9. päättää rakennusluvan erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueilla (ns. suunnittelutarveratkaisu);
10. päättää maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n tarkoittamista poikkeamisista siltä osin, kuin ratkaisuvalta ei kuulu kaupunginhallitukselle (kts. §30.3 (k) 14) tai ympäristölautakunnalle (kts. §36.3 (k) 6);
11. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnalle kuuluvista asioista, jotka koskevat kansallista kaupunkipuistoa tai vähittäiskaupan suuryksiköitä;
12. päättää muista maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnalle kuuluvista tehtävistä lukuun

ottamatta asioita, joista päättää kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus tai rakennusvalvontaviranomainen, tai hallintosäännössä määrätty muu viranomainen;

13. vastaa paikkatieto- ja kiinteistöinsinöörin palveluista, ja määrää kiinteistörekisterin pitäjän;

14. vastaa kaupungin kaduista, teistä, toreista, pysäköintialueista, puistoista, liikenteen ohjauslaitteista, liikennejärjestelmästä sekä joukkoliikenteen edistämisestä;

15. käyttää kaupungin puhevaltaa maanomistajana ja päättää kaupungille maa- ja vesialueen omistajana kuuluvista oikeuksista ja tehtävistä;

16. päättää kaupungille kadunpitäjänä kuuluvista oikeuksista ja tehtävistä;

17. päättää maarakennusmaan varaamisesta;

18. päättää rasitteista ja sijoitus- ja käyttöoikeuksista;

19. päättää luonnonvarojen myynnistä;

20. päättää liikennejärjestelyistä sekä liikennemerkkien ja muiden liikenteen ohjaamiseksi tarkoitettujen laitteiden asettamisesta;

21. päättää yksityistielain mukaisten avustusten periaatteet yksityisteiden kunnossapitoon ja rakentamiseen sekä myöntää avustukset. Muilta osin tarveharkintaan perustuvista avustuksista teiden yllä- ja kunnossapitoon päättää kaupunginhallitus;

22. päättää toimialansa suunnittelu- ja urakkasopimuksista ja muista sopimuksista;

23. tekee esityksen valtion viranomaiselle pysäköintivirhemaksusta ja asettaa kunnallisen pysäköinninvalvojan;

24. vastaa seuraavien lakien ja niiden nojalla annettujen asetusten mukaan kaupungille kuuluvista tehtävistä sekä ratkaisee kaupungille mainittujen lakien mukaan kuuluvat asiat, jollei lautakunta ole päättänyt ratkaisuvaltansa edelleen siirtämisestä:

- Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta

- Kiinteistönmuodostamislaki

- Kiinteistörekisterilaki

- Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä

- Tieliikennelaki

- Laki ajoneuvon siirtämisestä

- Vesihuoltolaki

- Jätelaki

- Laki pysäköinninvalvonnasta

- Rakennussuojelulaki

- Sähköturvallisuuslaki

Elinvoimalautakunnan jätejaoston tehtävistä ja toimivallasta säädetään 35 §:ssä.

Elinvoimalautakunnan kylien kehittämisjaoston tehtävistä ja toimivallasta säädetään 36 §:ssä.

35 § Jätejaoston tehtävät ja toimivalta

Jätejaosto toimii jätelain mukaisena kunnan jätehuoltoviranomaisena. Jätejaoston tehtävänä on vastata Rovaniemen kaupungille ja sopijakunnille kuuluvista jätehuollon viranomaistehtävistä jätelain (646/2011) 23 §:n mukaisesti ja käyttää niihin liittyvää ratkaisuvaltaa.

Jätejaosto:

1. hyväksyy jätehuoltomääräykset;

2. päättää jätehuoltomääräyksistä poikkeamisesta;

3. päättää jätteenkuljetusjärjestelmästä;

4. hyväksyy jätetaksan;

5. päättää jätemaksujen maksuunpanosta;
6. käsittelee jätemaksumuistutukset;
7. tekee jätemaksujen kohtuullistamispäätökset;
8. käsittelee tehtäviinsä liittyvät viranhaltijoiden päätöksistä tehdyt oikaisuvaatimukset.

36 § Kylien kehittämisjaoston tehtävät ja toimivalta

Kylien kehittämisjaoston tehtävänä on Rovaniemen kylien elinkelpoisuuden vahvistaminen, kylien asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen sekä kylien, kyläyhdistysten ja muiden kyläyhteisöjen toiminnan kehittäminen ja aktivointityö. Jaosto seuraa ja arvioi toimintansa vaikuttavuutta ja varaa kylien asukkaille mahdollisuuden osallistua kylänsä kehittämiseen. Kehittämisjaosto osallistuu kylien alueiden elinkeinolliseen tutkimus- ja kehitystoimintaan kyläalueiden kehittämissuuntien selvittämiseksi.

Kylien kehittämisjaosto:

1. päättää Rovaniemen kylien kehittämissäätiön ja muiden valtuuston myöntämien määrärahojen kohdentamisesta ja käyttämisestä tehtävän mukaiseen käyttötarkoitukseen;
2. suunnittelee, arvioi, toteuttaa ja seuraa Rovaniemen kylien kehittämishankkeita ja osallistuu tarvittaessa hankerahoitukseen ja rahoituksen hakemiseen;
3. avustaa kyliä, kyläyhdistyksiä ja muita aktiivisia kyläyhteisöjä kehittämis- ja investointihankkeissa;
4. antaa kyläalueisiin liittyvät lausunnot;
5. mahdollistaa kylien asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen järjestämällä vähintään kerran vuodessa eri tiensuunnilla tapaamiset kehittämistoimenpiteiden kartoittamiseksi ja sitouttaa eri sidosryhmät valittujen toimenpiteiden toteutukseen.

5. Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt

5.1 Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet

Taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä Jhs (Julkisen hallinnon suositukset) -suositus 199 kunnan talousarviosta ja taloussuunnitelmasta.

Kunnan ja kuntayhtymän taloutta koskevat säännökset on koottu kuntalain (410/2015) 110 - 120 pykälisiin. Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kirjanpito tulee järjestää siten, että sen avulla voidaan seurata talousarvion toteutumista tilinpäätöksessä laadittavassa talousarvion toteutumisvertailussa (Kuntal 113 §). Toisaalta talousarviossa noudatetaan kirjanpidon suoriteperustetta määrärahan ja tuloarvion ottamisessa talousarvioon. Kirjanpitoikäntö ohjaa näin menon ja tulon merkitsemistä talousarviossa ja sen toteutumisvertailussa. Talousarviossa käytetään käsitteitä meno tai tulo kaikista taloustapahtumista.

Talousarviossa menoa käytetään yleiskäsitteenä tarkoittaen talousarviovuodelle jaksotettujen toimintamenojen lisäksi myös muuta rahankäyttöä muun muassa investointimenoa, lainanlyhennystä, antolainausta sekä peruspääoman lisäystä. Talousarviovuodelle jaksotettuja tuloja ovat esimerkiksi verotu-

lot, valtionosuudet, maksu-, myynti- ja muut toimintatulot, korkotulot ja muut rahoitustulot sekä lainanotto.

Yksi keskeisimpiä kuntalakiuudistuksen tuomia talousarvion sisältömuutoksia on, että ”Talousarvion on toteutettava kuntastrategiaa eli talousarviotavoitteet on johdettava kuntastrategiasta.”

Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisesti toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten parantamaan toimintojen tuloksellisuutta. Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Toiminnan tavoite on talousarviossa kaupunginvaltuuston tehtäväkohtaisesti asettama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää tai laatua tai toiminnan kehittämistä ohjaava tavoite. Kaupunginvaltuusto päättää talousarvion käsittelyn yhteydessä, mitkä tavoitteista ovat sitovia. Muut tunnusluvut esitetään perusteluina. Talousarvion toteutumista seurattaessa seurataan myös näiden mitta-reiden kuvaamien toimintojen toteutumista.

5.1.1 Resurssien jako tehtäville ja hankkeille

Budjettirahoitteisessa toiminnassa budjetoinnin tärkein tehtävä on verorahoituksella koottujen tulojen jakaminen määrärahoina eri tehtäville. Kohderahoitteisessa toiminnassa, jossa rahoitus perustuu suoritteiden myynnistä saataviin tuloihin, ovat tulonodotukset menojen budjetoinnin lähtökohtana.

Tavoitteiden sitominen resursseihin Kuntalain 110 §:n mukaan tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin. Tämä tarkoittaa, että talousarviossa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toisaalta tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä on tarkoitus saada aikaan. Määräraha on valtuuston toimielimelle antama, euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen määrättyjen tavoitteiden toteutumiseksi. Tuloarvio on vastaavasti valtuuston toimielimelle asettama tulotavoite, joka on sidottu kunnan palvelutavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen tarvittaviin menoihin. Tavoiteasettelun ja budjetoinnin yhdistäminen on vaativa tehtävä. Erityisesti se on sitä asiakaslähtöisten tavoitteiden budjetoinnissa.

5.1.2 Tasapainoperiaate

Kuntalaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan tulorahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä. Suunnitellun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistisia suhteessa käytettäviin varoihin. Taloussuunnitelmassa on esitettävä yksilöidyt toimenpiteet edellisiltä tilikausilta kertyneen tai kuluvalta tilikaudelta kertyvän alijäämän kattamiseksi. Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista vuositasolla ei kuitenkaan edellytetä. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Kuntalain 110 §:n säännös alijäämän kattamisvelvollisuudesta koskee myös kuntayhtymää. Kunta, jonka kuluva vuoden tasearvio on ylijäämäinen, voi sen sijaan tehdä alijäämäisen taloussuunnitelman. Suunnitelman alijäämäisyys ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin talousarvion laadintavuoden tasearvion mukainen kertynyt ylijäämä.

5.1.3 Brutto- ja nettoperiaate

Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina. Menettely on perusteltu silloin, kun tehtävä rahoitetaan pääsääntöisesti verorahoituksella. Myös silloin, kun tehtävän menot eivät riipu siihen kohdistuvista tuloista, on bruttoperiaate ensisijainen, vaikka tulojen määrä olisi merkittävä. Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määrätään nettomääräisesti tulojen ja menojen erotuksena.

5.1.4 Suorite- ja realisointiperiaate

Menojen suoriteperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannontekijöistä aiheutuvat tulot ja muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kunta on varainhoitovuoden aikana sitoutunut. Tulojen realisointiperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat ja muut lopullisesti kunnalle kuuluvat tulot.

5.1.5 Täydellisyysperiaate

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Täydellisyysperiaatteen mukaan myös kunnan eri tehtävien sisäiset ostot ja myynnit otetaan talousarvioon, vaikka niihin ei suoraan liittyisi rahan käyttöä.

5.1.6 Kehysbudjetointiperiaate

Valtuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Pääsääntöisesti määräraha asetetaan tehtäväkohtaisena siten, että toiminnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseen varatut varat ovat yhdistettävissä talousarviossa. Talousarvion kehysajattelussa voidaan myös esimerkiksi lautakunnalle tai kokonaisuudelle osoittaa kokonaisuudelle määräraha useiden eri tehtävien hoitamiseen.

5.2 Kaupungin hallintosääntö

73 § Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimille sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä euromääräiset sitovuudet. Talousarviossa valtuusto hyväksyy kaupunkikonsernin tytäryhteisöille, kuntayhtymille ja säätiöille tulostavoitteet. Kaupunginhallitus hyväksyy vuosittain talousarvion suunnitteluohjeet. Ohjeet sisältävät suunnittelukehykset. Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa kaupunginhallituksen hyväksymän aikataulun mukaan.

74 § Talousarvion täytäntöönpano

Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Toimielimet hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelmansa. Toimielin hyväksyy käyttösuunnitelman vähintään palvelualueittain.

Kaupunginjohtaja tai toimialajohtaja voi hyväksyä tarkemman tason käyttösuunnitelman ja vuoden aikana tehtävät talousarviomuutokset valtuuston hyväksymän sitovuuden sisällä. Toimielin voi siirtää käyttösuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaa alaiselleen viranhaltijalle.

75 § Toiminnan ja talouden seuranta

Toimielimillä, johtavilla viranhaltijoilla ja esimiehillä on johtamansa toiminnan osalta vastuu toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Toimielimet raportoivat kaupunginhallitukselle ja valtuustolle taloudesta ja toiminnasta sekä laativat ennusteet talousarvion toteutumisesta kaupunginhallituksen hyväksymän aikataulun mukaisesti. Talousarvion toteutumista seurataan vähintään valtuuston asettamien sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden tarkkuudella. Lisäksi toimielimet ja konserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja osakkuusyhteisöt raportoivat kaupunginhallituksen hyväksymän aikataulun mukaisesti kaupunginhallitukselle ja valtuustolle taloudesta ja toiminnasta.

76 § Talousarvion sitovuus

Talousarvion sitovia eriä ovat valtuuston hyväksymät toiminnan ja talouden tavoitteet sekä euromääräiset sitovuudet. Määrärahat ja tuloarviot voidaan talousarviossa määrätä sitoviksi joko brutto- tai nettoperiaatteen mukaan. Talousarvion yhteydessä valtuusto päättää sitovuustasosta.

Kaupunginhallitus voi päättää sellaisen maksun suorittamisesta, joka on kuntaa sitova ja kiireellisesti maksettava, vaikka tarkoitukseen ei ole määrärahaa käytettävissä. Kaupunginhallituksen on viipymättä tehtävä valtuustolle esitys määrärahan myöntämisestä tai korottamisesta.

77 § Talousarvion muutokset

Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta. Talousarviopoikkeamista, joita ei ole hyväksytty talousarviomuutoksina valtuustossa, on annettava selvitys toimintakertomuksessa.